

לח:

לולב הגזול פרק שלישי סוכה

עין משפט
גז מצוה

מסורת הש"ס

הלכתא גיברתא איכא למשמע מפנהא דה"א. נמוקס אל רבא היו כולם בקיאים צללו והיו כולם קוראים את ההלל עם שליש צבור כמו שאנו קוראים עכשיו ולא היו סומכים עליו לשנת נהק דוכמי דמפרש

הלכתא גיברתא. הלכות גדולות: **ממנהגא דהלילא**. ממנה שאנו רואים שנהגין עכשיו בימינו צבתי כנסיות דמפרש ואילן והיו נוהגין לענות הללויה שמי פעמים ולא יותר ואומרים כל ההלל עם המקרא עד הודו ועונו הודו אחריו וחזרו וקורין עמו עד אנה ועונו אנה הושיעה נא ואנה הללויה נא אחריו כמו שאנו עושין ואין זו בקריאת הראשונים שהיו עונים הללויה על כל דבר דאמרין צמתימין דהכא ובסוטה (דף ז') ואמר רבא ממנהג של עכשיו של למדים מהו עיקר קריאת הלל כשתיקוהו מחילה לפי שהכל חייבין בקריאתו ואין הכל בקיאים בו תקנו אחד קורא ואחרים שומעים והכל עונים מקלט ועכשיו שכל בני כנסיותינו בקיאים וקורין אותו כולו ולא ע"כ עונו שמי פעמים הללויה והודו לה' ואנה מכלן אנו יכולים ללמוד מה תקנו הראשונים לענות למי שאין בקיאים ולבקיאין: **סוף אומר הללויה וכן אומרים הללויה מכלן שמוה לענות הללויה** שאנו נוהגין שהמקרא פומה צללויה ואנו שומקין ועונו אחריו הללויה והוא שומק ואין אנו מתחילין לקרות עמו כסדר שאנו גומרים עמו שאלו ההלל למדין אנו מכלן שמוה לענות הללויה בפתיחתו ואפילו לבקיאין: **סוף אומר הללו עבדי ה' והס אומרים הללויה מכלן למי שגזול מקרא** (ב) שמוה אחריו הללויה ממה שנהגין עכשיו לענות עוד הללויה פעם שניה ושאר הלל קורין כולן עמו אנו למדין מקנה הראשונה מי שאינו בקי או בקי ואינו גומרו אלא שומך על המקרא דיו לענות הללויה על כל דבר ודבר ולפיכך החזיקו עכשיו מנהגה היה לסמוך צללו עבדי ה' על המקרא ולענות הללויה לדעת תקנה הראשונה ולא משתכח שומרת בכל הלל לסמוך עליו ולענות

תורה אור השלם

1. הללו יהי הללו עבדי ה' הללו את שם ה' תהלים קיג א
2. כה אמר יי' והני מביא רעה אל המקום הזה ועל ישיבו את כל מלך הספר אשר קרא מלך ויחריהו מלכיה ב ככ טו
3. יען רך לבבך ותבנע עמני יי' בשמעך אשר דברתי על המקום הזה ועל ישיבו ליהוה לשקוה ולקללה ותקיע את בדרךך ותבנה לפני וגם אביר שעתה נאמן יי' מלכיה ב ככ טז

הגרות הב"ח

(א) רש"י ד"ה סוף אומר הללו וכו' שגזול מקרא אותו ששני: (ב) ח"ס ד"ה מכלן וכו' שגזול המקרא את וכו' שניה ראשון על כל מקרא: דכ

הלכתא גיברתא איכא למשמע מפנהא דה"א. נמוקס אל רבא היו כולם בקיאים צללו והיו כולם קוראים את ההלל עם שליש צבור כמו שאנו קוראים עכשיו ולא היו סומכים עליו לשנת נהק דוכמי דמפרש

הללויה למי שאינו בקי: **סוף אומר הודו**. והן שומקין ואחר כך עונו: **מכלן**. שבראשי פרקים לריבין לענות ראשי פרקים עזמן ולא כגי ליה צללויה ומיהו אק דגמרינן כוליה לא לריבין אלא שניה החזיקו שלא משמח תקנה הראשונה למי שאינו גומר: **סוף אומר אנה והס אומרים אחריו אנה**. ואין זה מראשי פרקים צוה החזיקו להיות סימן לעיקר תקנה למי שסומך על המקרא שפעמים שצריך לענות אחריו כל דבר ודבר שהוא אומר והיה דמי כגון מי שהיה קטן מקרא אותו דמתן צמתימין: **הוא אומר אנה ה' הללויה נא**. והן שומעין ואחר כך עונו סימן זה החזיקו לדעת שהרובה לכפול את ההלל כופל כמו שזה נכפל שהרי שומע כעונה דלמקטן ואינו שומעין ועונו הרי זו כפילה. וכל הני מכלן דקאמר רבא מכלן לקטן המקרא כו' מכלן שאם צא לכפול לאו דווקא דהוא הדין נמי מצי למילף איפכא מאנא הושיעה נא שאם צא לכפול ומאנא הללויה נא לקטן המקרא אלא אשמעינן שלא על חנם החזיקו אלו שגומרין את ההלל לענות דברים הללו אלא כדי ללמוד מהם תקנות הללו שתקנו בניאיס לישראל: **הוא אומר כרוך הכא והס אומרים בשם ה'**. ובכרוך הכא סומכין עליו ואין עונו לא התיבות עזמן ולא הללויה מכלן נלמד לשאינו יודע לא לקרות ולא לענות אם שמע וכיון לכו לשמוע אף על פי שלא ענה או יהא וכן למתפללין בצבור ושליח צבור קדושה או יהא שמייה רבא מנכך ישמקו מתפלתן וישמעו והרי הן עונו ולכשיגמור קדושה יחזרו לתפלתן וכן רב יודאי גאון ב"ג דפירש בקווערס וקשה מהא דאמרין פרק מי שמתו (נרכס דף כא): אם יכול להתחיל ולגמור עד שלא יגיע שליש צבור לקדושה יתפלל ואם לאו לא יתפלל וי"ח שם כן במדרים ולמה לן כולי האי יתפלל דכרכו ולכשיגיע שם ישחוק אלא ודאי אם היה שומק הייה שומעו תפלתו ומיהו שמה אע"ג דשומע כעונה מ"מ עונה עדיף ומזהו מן המונחם: **אמר רבא לא אימא איניש ברוך הבא והדר בשם ה'**. ממה דבסוף מלות חלילה (יבמות דף קו: ושם) אמר רבא הוי מלן דמקרי חלילה לא ליקרי לדידה לא לחודי' ואנה (יבמי) לחודיה דמשמע אנה יבמי אלא לא אנה יבמי בנת אחת ולא יבמי לדידה לא לחודיה ומפאתי (לקחמה) לחודיה דמשמע מפאתי לקחמה אלא לא מפאתי לקחמה דפעם אחת אמר רבא אפסוקי מלתא לית לן בה ויש לומר דלכתב דשמע הכי מרז ספרא סברה: אכל

מכאן שאם היה גרוץ מקרא אותו עונו אחריו הצליחה. ממתני' שמעינן לא אלא מפרש והולך כל הלכתא דליכא למשמע ממנהגא: **מכאן** שמצוה לענות בראשי הפרקים. פירש בקווערס מכלן שבראשי הפרקים לריבין לענות ראשי הפרקים ולא כגי להו צללויה משמע מתוך פירוש הקווערס שבראשי פרקים עונו ראשי פרקים ולא יותר ועל כל דבר חוץ מראשי פרקים עונו הללויה עד שיגמור את ההלל וכן פירש צמתימין ובסוף פרק כסם (סוטה דף ז'): ושם לא משמע הכי דתינא בגמרא כיד אמרו ישראל שירה גדולה (ו) מקרא את ההלל והן עונו אחריו ראשי פרקים משמע רבא (שם) פרק על כל דבר ודבר עד סופו וכן פרק שני עונה ראש פרק שני ועל כל דבר ודבר עד סופו וכן כולם כגון הללויה צללת ישראל וכן מנא"ס לא לנו ה' לא לנו אהנמי כי ישמע ה' הללו את ה' כל גוים הודו לה' כי טוב ושמה מתחלת הלל עד הודו פרק אחד מדלא עשה ממנהגא דהלילא לדבר עד הודו דבפרק ראשון הלא אחריו היה להם לעשות סימן זה ומה שנהגין עכשיו שליש צבור אומר שלשה יחזרו לא והצבור עונו על כל אחד ואחד הודו ולא מליו מנהג זה כש"ס מ"מ נפקי מהך קראי דשומע כעונה: **הוא אומר אנה ה' הושיעה נא והם אומרים אנה ה' הושיעה נא** הוא אומר אנה ה' הצליחה נא וכו'. ואע"ג דאמרין בגמילה (דף כב) אין מפסיקין בפסוק אלא למיטקות הכא שאני שאמרוהו שני בני אלס כדאימא בערבי פסחים (דף ק"ט:): **שמע ויא ענה יצא**. מי שאינו יודע לקרות ולא לענות אם שמע וכיון את לבו לשמוע אף על פי שלא ענה ילא וכן למתפללין בצבור ושליח צבור אומר קדושה או יהא שמייה רבא מנכך ישמקו מתפלתן וישמעו והרי הן עונו ולכשיגמור קדושה יחזרו לתפלתן וכן רב יודאי גאון ב"ג דפירש בקווערס וקשה מהא דאמרין פרק מי שמתו (נרכס דף כא): אם יכול להתחיל ולגמור עד שלא יגיע שליש צבור לקדושה יתפלל ואם לאו לא יתפלל וי"ח שם כן במדרים ולמה לן כולי האי יתפלל דכרכו ולכשיגיע שם ישחוק אלא ודאי אם היה שומק הייה שומעו תפלתו ומיהו שמה אע"ג דשומע כעונה מ"מ עונה עדיף ומזהו מן המונחם: **אמר רבא לא אימא איניש ברוך הבא והדר בשם ה'**. ממה דבסוף מלות חלילה (יבמות דף קו: ושם) אמר רבא הוי מלן דמקרי חלילה לא ליקרי לדידה לא לחודי' ואנה (יבמי) לחודיה דמשמע אנה יבמי אלא לא אנה יבמי בנת אחת ולא יבמי לדידה לא לחודיה ומפאתי (לקחמה) לחודיה דמשמע מפאתי לקחמה אלא לא מפאתי לקחמה דפעם אחת אמר רבא אפסוקי מלתא לית לן בה ויש לומר דלכתב דשמע הכי מרז ספרא סברה: אכל

שאין אחר מקרא אותו לא לימא כרוך הגא ויגיש גימתי והדר משא